

Milí čtenáři,

na okraji Prachovských skal najdete Hlaholskou vyhlídku, pojmenovanou podle slavného pěveckého sboru, založeného Bedřichem Smetanou. Členové sboru si sem na sklonku předminulého století vyrazili na výlet a - uchvácení okolní scénérií v samém středu Českého ráje - zakoncertovali si tu. Pokud by je chtěl někdo následovat, měl by si možná pospíšit: do konce letošního roku se má totiž rozhodnout, zda kolem jedinečných pískovcových skalních měst povede čtyřproudá R35 (kódované označení pro dálnici, aby se lidé tolik nelekali). Pokud zvítězí severní varianta trasy, bude i na Hlaholskou vyhlídku (podle zkušeností z jiných lokalit) ve dne v noci doléhat hukot autostrády. V zásadě jde o spojení Turnova s Jičínem, a tedy Drážďan s Vídní. Ekologicky šetrnější jižní varianta představuje odvážný pomyslný trojúhelník s vrcholem v Mnichově Hradišti (jedno z těchto ramen již slouží), severní, výrazně kratší varianta by byla přeponou. Ani jižní, obchvatné řešení však není optimální: co ušetří Prachovským skalám a Hrubé Skále, to nadělí Drábským Světnicám a dalším, pravdaže méně proslulým místům v jejich okolí. Píšu o tom také proto, že jsem byl v tom kraji během posledních let dvakrát, naposledy před dvěma týdny na vydařené rodinné dovolené, a pořád mi není jasné, jaké že to neodkladné vzácnosti je třeba vozit v kamionech po trase mezi saskou a rakouskou metropolí a právě kolem Trosek, jež zcestovalý Alexander von Humboldt kdysi označil za osmý div světa.

9. srpna se má uskutečnit protestní pochod proti severní variantě (její odpůrci se již od r. 2003 zformovali do koalice SOS Český ráj). Jde o mnoho, protože pokud se někdo domnívá, že pořád žijeme v demokracii, kde rozhodují občané prostřednictvím svých zástupců, a nikoli nikým nevolenými představiteli byznysu, do reality nás vracejí slova ministerského náměstka z MD Petra Šlegra: „Dnes mezi Turnovem a Jičínem projede v průměru maximálně osm tisíc aut denně, to je ale hluboko pod normou pro stavbu čtyřpruhu, která je někde okolo 40 tisíc aut denně. Bohužel se dnes ze silnic stal pomyslný zásobovací pás firem, kdy logistika diktuje příjezd kamionu k výrobní lince přesně na minutu. Tady bohužel železnice není schopna tyto podmínky plnit.“ Více informací, včetně rad, jak Českému ráji alespoň na dálku pomoci, najdete na www.turnovskovakci.cz. Můžete si tu přečíst i výsledky internetové ankety a také o stanovisku turnovského zastupitelstva žádajícího, aby v případě neúspěchu jižní varianty byl zachován současný stav, doplněný jen o úpravy některých úseků již existující komunikace.

Srpnový Ďáblík otevírá svým příspěvkem Edvard Sequens, člen mediálně známé Pačesovy „energetické“ komise. Dále najdete aktuální pohled na problematiku šumavských přirozených lesních porostů. Jirka Řehounek pokračuje v miniseriálu o biologické obnově štěrkopískoven a s dalším vícedílným textem začínáme: jedná se o komentované výsledky jednoho průzkumu CVVM. Jestli jste ze sebe nevydolovali nadšení pro megacentrum Černý pelikán, jistě vás zaujme příspěvek Pavly Matějkové o tom, že českobudějovická radnice plánuje hned několik dalších podobných staveb (sic!). Vláda Molek a Eda Sequens nám přiblíží příklady úspěšné symbiózy rorýsů se zateplenými domy. Přinášíme publicistické zamyšlení od Miroslava Patrika a dostane se samozřejmě i na listárnu, na zprávy o naší ediční činnosti a na řadu dalších témat. Věříme, že náš Ďáblík vám přijemní (nebo alespoň nepokazí :-)) druhou polovinu léta.

Tomáš Malina

Vstříc zářivým zítřkům?

Jak asi víte, pracuji už více než rok ve vládní *Nezávislé energetické komisi pro řešení dlouhodobých energetických potřeb České republiky* (zkráceně dle svého předsedy zvané *Pačesova komise*), kam mne nominovala Strana zelených. Svoji práci jsme měli odevzdat do června 2008, ale máme zpoždění, a tak závěrečná zpráva bude k dispozici až na přelomu září a října. Do té doby se k práci komise na stránkách Ďáblíka vyjadřovat nemůžu. Ale jednu věc zmíním – na přání premiéra se 4. července uskutečnila tisková

konference, která představila první předběžné teze. Dosti nešťastně, protože řada věcí ještě v komisi nebyla uzavřena. Na základě jednoho ze „závěrů“, že by nemělo být bráněno posuzování všech typů energetických zdrojů, obratem ČEZ spustil první kroky, kterými chce dosáhnout povolení stavby dalších reaktorů v Temelíně.

To, nač si připravuje půdu již několik let na všech úrovních, se tedy stává realitou. A přestože jsme zvyklí na „vstřícnost“ úřadů, když jde o ČEZ, rychlost jejich výkonů tentokrát překvapila i zkušené. V pátek byla tisková konference, v pondělí ČEZ píše žádosti na referát životního prostředí krajského úřadu, zda stavba nemá vliv na území NATURA 2000, a na Stavební úřad v Týně nad Vltavou, zda je v souladu s územním plánem, v úterý obě žádosti osobně předává na úřadech a ve čtvrtek je rozhodnuto – vše je OK. Následně pak je podáno Oznámení na MŽP, kterým začíná proces posuzování vlivů stavby na životní prostředí. Obě

vydaná závazná stanoviska, ale i EIA mají jednu vadu – věnují se sice vlastní elektrárně, ale již ne stavbám souvisejícím, bez kterých nové reaktory v Temelíně pracovat nemohou. Jde především o nové velké přenosové elektrické vedení 400 kV, které se musí postavit od Kočina napříč Českomoravskou vrchovinou do rozvodny Mírovka k Havlíčkovu Brodu. A tam jsou dopady na NATURU 2000 možné a v územním plánu tato stavba též není. Z podkladů pro hodnocení vlivů na životní prostředí zase není jasné, jaké vlastně reaktory by měly být postaveny. Jsou uváděny čtyři možné typy, které jsou dnes na trhu, ale ty se ve svých parametrech zásadně liší. Jak výkonem, tak požadavky na chlazení, jiné jsou emise, odpady a také jiná úroveň jaderné bezpečnosti. Vypadá to, že stejně jako u skladu se posuzoval imaginární kontejner, i zde se má hodnotit virtuální reaktor. To ale nejde! Konkrétním připomínkám v rámci EIA se budeme věnovat v příštím čísle.

A proč by se vlastně měly stavět další reaktory, když patříme mezi přední vývozce elektřiny? Inu, pro zachování vývozu i do budoucna, a tím i tučných zisků ČEZu. Také pro udržení firem z jaderného průmyslu, které by bez nových projektů skončily na smetišti dějin. Řada lidí bohužel podlehla propagandě, která se zvláště v posledním roce valí ze všech stran o jediném řešení pro energetickou bezpečnost republiky. Tvzení o nedostatku elektřiny po roce 2015, doprovázené v prezentacích Ministerstva průmyslu a obchodu obrázkem svíčky. Jako bychom se vrátili v čase zpátky do první poloviny devadesátých let. Tehdy byl hrozící nedostatek elektřiny lživým argumentem pro dostavbu JETE. I dnes máme jiné možnosti a jádro není jedinou alternativou, kudy se může česká energetika vydat. Úspěšnost propagandy je vidět i v označování plánovaných nových reaktorů za dostavbu, čím se podařilo zmást veřejnost. Ano, v JETE sice měly stát čtyři bloky VVER 1000, ale díky konci socialismu, jehož jsou produktem, se nakonec postavily jen dva. Plány, o kterých se dnes mluví, znamenají technologicky zcela novou jadernou elektrárnu v těsném sousedství stávající, ale ne dostavbu původního projektu. Výkonově by mohlo jít až o 2 x 1600 MW, tedy více než tři současné temelínské bloky.

Dá se předpokládat, že téma hrozících dalších reaktorů se teď bude v Ďáblíku objevovat častěji, protože se problematice budeme věnovat. Doporučuji sledovat stránku http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=MZP230, kde si budete moci stáhnout potřebnou dokumentaci, jakmile bude zahájeno zjišťovací řízení. Od toho okamžiku poběží lhůta na podání připomínek.

Edvard Sequens

Omnibusem k názorům české veřejnosti I.

Na internetových stránkách Centra pro výzkum veřejného mínění byly postupně v sedmi tiskových zprávách zveřejněny výsledky omnibusového výzkumu (tj. vícetematického a periodického) zaměřeného na problematiku životního prostředí, který proběhl v polovině května na vzorku 1066 dotázaných. V rámci šetření respondenti odpovídali na celou škálu otázek od globálních problémů po lokální, na svoji informovanost, na přístup institucí i svůj vlastní k ochraně životního prostředí. Výsledky ve dvou dílech představíme i Vám, našim čtenářům.

Jako nejzávažnější problémy životního prostředí v globálním měřítku jsou z předložené nabídky vnímány: znečištění pitné vody (95 %), hromadění odpadů (94 %), nedostatek pitné vody (91 %), úbytek deštých

pralesů (89 %), úbytek druhů (83 %) a vyčerpání surovin (rovněž 83 %). Globální oteplování jako závažný problém vnímá 80 % Čechů. Avšak co se týče GMO, je to jen 46 % (proti 30 %, která problém nevidí, resp. jej považují za málo závažný). Počet respondentů negativně hodnotících fungování jaderných elektráren poklesl od roku 2006 z 53 na dnešních 43 % (oproti 44 % vnímajících je dnes spíše pozitivně).

Graf : Hodnocení ekologické situace v ČR (v %)

Zdroj: CVVM

Pakliže se podíváme na spokojenost odpovídajících se stavem životního prostředí v České republice, je 55 % spokojených, 40 % nespokojených a zbytek nevěděl. Za poslední roky počet spokojených mírně narůstá. Jiný průzkum, který na obdobně velkém vzorku respondentů uskutečnilo CVVM v červnu a který se týkal spokojenosti s různými oblastmi života v ČR, nabízí zajímavé srovnání. Podle něj životní prostředí u nás hodnotí příznivě jen 43 % lidí. Ovšem v tabulce hodnocení konkrétních oblastí z květnového průzkumu je spokojenost ta tam. 91 % Čechů je nespokojeno se zatížením životního prostředí silniční dopravou, přičemž 58 % hodnotí situaci jako velmi špatnou. Velká nespokojenost panuje s chováním podniků k životnímu prostředí (82 %), s postihy těch, co jej poškozují (79 %), a také s nedostatečnou šetrností k přírodním plochám při výstavbě (78 %). U všech tří oblastí třetina dotazovaných považuje situaci za velmi špatnou. U úspor energií občany hodnotí sice situaci jako špatnou 52 %, ale na druhou stranu 34 % si myslí, že situace je dobrá (ještě vloni to bylo 40 %). Možná i důsledkem nešetrné likvidace polomů je vyšší procento Jihočechů, kteří za špatné označují dopady těžby dřeva v lesích (republikový průměr je 69 %).

Výrazně vyšší optimismus pak panuje se stavem životního prostředí v místě bydliště: 70 % spokojených, 29 % ne. Při podrobnějším pohledu pozitivněji hodnotí situaci obyvatelé obcí, malých měst a regionálně Jihočeši. Co se týká jednotlivých složek životního prostředí v okolí bydliště, je největším problémem hustota silničního provozu – nespokojeno je 70 % občanů proti 29 % spokojených. U hluku je 50 % spokojených a 49 % nikoliv. S ostatními předloženými tematickými oblastmi jsou lidé v převažující míře spokojeni: s čistotou povrchových vod 54 %, s čistotou ovzduší 60 %, s čistotou okolní přírody 71 %, s kvalitou pitné vody 73 % a s dostupností volné přírody 87 %. Jak ukazuje vývoj od roku 2004, výrazně zhoršující trend je u hluku, celých 15 procent přešlo z tábora původně spokojených do nespokojených.

Zajímavý bude pohled na výsledky, zda se tázaný vzorek respondentů vůbec zajímá o otázky životního prostředí v České republice. Stále ještě se zajímá 59 %, přičemž rozhodný zájem uvedlo jen 11 % lidí a od roku 2006 je vidět setrvalý pokles. Narostl podíl těch, co se nezajímají: z 29 % na 40 %. S rostoucí vzdělaností dotazovaných na jedné straně a životní úrovni jejich domácností na straně druhé roste zájem o informace spojené s životním prostředím. Je zájem o podobné informace pokryt? Jen 36 % soudí, že jich má dostatek, naopak 54 % pociťuje jejich nedostatek (tázání však byli i ti, co se o ně nezajímají).

Na otázku: „Zajímáte se o informace, jak se šetrně chovat k životnímu prostředí?“ dostali tazatelé odpověď: 68 % se rozhodně či spíše zajímá, 31 % se naopak nezajímá. 55 % respondentů si myslí, že tohoto typu informací má dostatek, což je podstatně víc než těch, kteří uvedli, že mají dostatek informací o stavu životního prostředí v ČR. A číslo pro ekologické poradny – 38 % procent lidí si myslí, že informací, jak sami mohou ovlivnit životní prostředí, má nedostatek.

Příště se dočtete o dalších výsledcích průzkumu.

Edvard Sequens

Podrobnější informace, z nichž jsme čerpali, si stáhnete zde:

Globální problémy – http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100806s_oe80625a.pdf

Spokojenost se životním prostředím – http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100813s_oe80711.pdf

Hodnocení ekologické situace – http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100801s_oe80616.pdf

Zájem o informace – http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100812s_oe80710.pdf

---

Horské smrčiny na Šumavě se úspěšně obnovují

Sledování přirozené obnovy horských smrčín na Šumavě v lokalitách, kde došlo před 10 – 15 lety k uschnutí stromového patra přesvědčivě ukazuje, že bez lidských zásahů se zde velmi úspěšně obnovuje nový přirozený les. „Dynamický vývoj horských smrčín není vidět z letadla, tam na vás les může skutečně působit jako uschlý. Ale když do toho samého lesa vejdete, vidíte tisíce mladých stromků, které se uchytily na padlém rozpadajícím se dříví. Jsou různého stáří, vzniká věkově rozrůzněný stabilní porost. Vidíte záplavy kvetoucích rostlin, motýly a další hmyz, ptáky. Pozorujete stádium přírodního lesa, kterému se říká dorůstání. Hovořit o mrtvém lese může jen někdo, kdo nechce nebo se neumí v přírodě kolem sebe dívat,“ říká ministr životního prostředí Martin Bursík.

Orkán Kyrill, který zasáhl na začátku roku 2007 velkou část šumavských lesů, ukázal, že způsob péče o lesy [NP Šumava](#) by měl být diferencovaný a citlivý. Na celém území parku nelze uplatňovat tradiční lesnické zásahy, protože cíle národního parku jsou odlišné. Přesto správa národního parku během roku 2007 dokázala zpracovat téměř všechno polomové dřevě ze stromů (zhruba 750 000 m³), které padly Kyrillu za obět'. Pouze v pečlivě zvolených, přírodně nejzachovalejších lokalitách Šumavy zůstaly polámané stromy ležet. Vyjádřeno v číslech šlo o necelých 140 000 m³ dřeva. Popadané kmeny v dalších částech národního parku byly zbaveny kůry, aby se co nejvíce od počátku zabránilo riziku přemnožení lýkožrouta smrkového, a ponechány v lese k zetlení. Kmeny starých velikánů, kteří neodolali síle orkánu, se tak staly živnou půdou pro nový les – věkově rozrůzněnou, zdravou přirozenou horskou smrčinu.

Správci parku po celou dobu bedlivě sledují i vývoj populací kůrovce, provádí hydrometeorologická měření a spolupracují s předními českými odborníky při vyhodnocování stavu lesa. Celkem jde o sedm lokalit na celé obrovské ploše Šumavy. V okolí jsou pak, podobně jako v sousedním NP Bavorský les, rozestavěna obranná opatření (lapáky i feromonové lapače, apod.), jejichž cílem je odchytit až 80 % jedinců z každé populace lýkožroutů. Lapáků, lapačů a dalších zařízení proti šíření kůrovce bylo v parku rozmístěno více než 20 000. V některých částech národního parku aplikujeme na lýkožrouta také cílené postřiky suspenzí s houbou *Beauveria bassiana*, která je přirozeným nepřítelem kůrovce a nenapadá žádné další živočichy ani rostliny.

Orkány Kyrill a Emma přesvědčivě prokázaly, že zasahovat proti kůrovci plošným kácením napadených stromů vede k jedinému – Šumavě bez lesa. Tam, kde se v minulosti s kůrovcem nakládalo tímto způsobem, řádil vítr nejvíce a tam také byly polomy největší a nejrozsáhlejší. „Nejvíce byly narušeny lokality, kde byly v minulých letech prováděny asanace následků jiné vichřice nebo asanace lýkožrouta smrkového. Tyto zásahy vždy vedou ke snížení zápoje porostů, vytvoření porostních stěn a následkem toho k větší nestabilitě lesa. Během další vichřice jsou tyto porosty opět nově poškozeny, a tím se vytváří neustálý koloběh asanace a nového narušení. Výsledkem jsou rozsáhlé plochy holin, mnohem rozsáhlejší, než plocha lesa, která by byla narušena vichřicí nebo případným žírem lýkožrouta smrkového,“ shodli se ve svém stanovisku v březnu 2007 čeští vědci po prozkoumání následků orkánu Kyrill.

Reálná šance bránit se dost účinně fázi rozpadu lesa fakticky neexistuje, pokud nechceme z národního parku znovu udělat hospodářský monokulturní les. Svou vinu na vývoji, ohrožujícím část výměry lesů NP Šumava, má i nevhodné lesní hospodaření v minulosti a vysazování smrkových monokultur. Velkou roli hrají i klimatické podmínky, tedy teplé a suché počasí, které přeje populacím kůrovců. Letošní přemnožení kůrovce je realitou, ovšem podle zcela nejpesimističtějších odhadů mohou během následujících tří let kvůli kůrovci uschnout dospělé stromy v maximálně 5 % šumavských lesů.

K přirozenému vývoji lesů nepatří jen stadium optima – tedy vzrostlý les plný dospělých stromů (které jsou zároveň největším lákadlem pro lýkožrouta smrkového), ale i stadium rozpadu, kdy staré stromy umírají a okamžitě tak uvolňují místo doslova výbuchu nového života lesa. Nastává další stadium vývoje přírodního lesa – dorůstání. Takto vzniklý les, bez zásahů člověka, je geneticky připraven na místní podmínky, je schopen zadržovat vláhu a poskytovat ji všemu, co v něm roste a žije.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

Obnova horské smrčiny (foto MŽP/Jakub Kašpar, mapa Správa NP Šumava):

Tak vypadá dvouseťmetrový hraniční pás po plošném kácení kůrovcem napadených stromů.

Na svahu Velké Mokrůvky se to pod uschlými smrky po deseti letech bohatě zelená novým lesem přirozené horské smrčiny.

Mladé smrčky rostou v řádku - neklamný znak toho, že je živí již téměř zetlelý starý kmen.

Některé stromky jsou už pěkně vysoké...

... a jiné mají ještě hodně růstu před sebou.

Staré kmeny poskytují mladým stromkům oporu, živiny i ochranu před žárem a větrem.

Pod uschlými kmeny se to bohatě zelená.

Padlé suché kmeny poskytnou živiny svým následníkům.

Ale také chorošům a dalším dřevokazným houbám, které urychlují jejich rozpad.

Malý smrček vyrostl přímo z kmene svého staršího předchůdce.

Horská smrčina se má čile k světu.

Biologická obnova štěrkopískoven II *Jak obnovují v zahraničí*

V našich minulých projektech jsme se mimo jiné zabývali zjišťováním zahraničních zkušeností s biologickou obnovou těžbou narušených území. Existují totiž i země, kde biologická obnova není těžce se prosazujícím snem několika nadšenců, ale každodenní realitou v péči o krajinu po těžbě nerostných surovin. Zájemce o podrobnější prostudování problematiky odkazují na náš web www.calla.cz/piskovny, kde je v rubrice „Legislativa“ ke stažení analýza zahraniční legislativy.

Velmi propracovaný systém biologické obnovy po těžbě má např. Velká Británie. Nutno podotknout, že velký podíl má na tom známá a vlivná Královská společnost pro ochranu ptactva (RSPB). Všem zájemcům o problematiku doporučuji nahlédnout na webové stránky www.afterminerals.com. Upozorňuji však, že po nahlédnutí se dostaví trudnomyslnost hraničící s rezignací, protože tak propracovaný systém s potenciálem těžných lokalit pro ochranu přírody u nás nikdy mít nebudeme. Nebo alespoň hodně dlouho ne.

Britské právo je od toho kontinentálního samozřejmě poněkud odlišné. V obnově těžbou narušených území se

tato odlišnost projevuje zejména tím, že nic není předem striktně dáno. Nad plány obnovy a těžby se scházejí všechny zainteresované strany a hlavním cílem je dohoda. Mezi důležité partnery v tomto rozhodování automaticky patří nejen těžaři, úředníci, vlastníci pozemků, ale i odborníci a nevládní organizace.

Ve Velké Británii existuje velmi podrobná směrnice *Rekultivace minerálních dolů*, která vymezuje podmínky pro obnovu těžbou narušeného území z hlediska úřadů nebo těžebních firem. Směrnice počítá s následnou lesnickou, zemědělskou nebo „zkrášlovací“ funkcí daného území, přičemž do poslední jmenované kategorie patří také využití pro ochranu přírody. Směrnice přitom umožňuje kombinaci všech tří způsobů obnovy území, aby vznikaly skutečně funkční krajinné celky podle místních podmínek.

U sousedů v Německu platí již nějaký čas doporučení, že přírodě blízké formy obnovy se mají uplatnit minimálně na 10 – 15 procentech těžebních ploch. Netýká se to jen rozlohou menších pískoven a lomů, ale i těžební krajiny v německých hnědouhelných pánvích. V České republice takový postup zatím vypadá dosti fantasticky, ale v Německu se s pomocí ekologické sukcese obnovují i rozsáhlejší oblasti výsypek po těžbě uhlí. A díky výskytu řady chráněných a ohrožených druhů už se na bývalých výsypkách vyhláší i první zvláště chráněná území.

Německé zákony řeší problematiku obnovy území po těžbě důkladněji. Např. spolková země Braniborsko vydala v roce 1993 zvláštní *Zákon k zavedení regionálního plánování a plánování sanace těžby hnědého uhlí*, který provázal problematiku těžby, rekultivace a územního plánování a mohl by se stát inspirací i pro krajinu severozápadních Čech.

Zkušenosti s biologickou obnovou mají také v Dánsku, i když v současné době tam už příliš nerostných surovin netěží. Prakticky jedinými těžebními jsou tam dnes pískovny. Dříve se více prosazovaly zemědělské rekultivace, v poslední době se však často využívá rekultivace pro veřejný zájem. Tím může často být i ochrana přírody, což je v dánské zemědělské krajině vítaným oživením.

Obnovu území po těžbě upravuje v Dánsku *Zákon o surovinách*, který dává rozhodující pravomoc do rukou obcím. Nařizuje mimo jiné rekultivaci těžebny za účelem omezení dopadů na životní prostředí. Základní průběh těžby i rekultivace obsahuje plán, který musí schválit obecní zastupitelstvo. Podrobnosti o způsobu obnovy území však dánský zákon neobsahuje.

Rozhodně nechci plédovat pro slepé přejímání zahraničních vzorů, kterého jsme si užili (a ještě užíváme) dost a dost. Je ale na místě zjistit, jaké jsou v zahraničí zkušenosti s biologickou obnovou a neopakovat tamní chyby. V příštím díle našeho seriálu se pokusím nastínit, proč se to zatím v České republice příliš nedaří.

Pozn.: Fotografie zachycuje lom ve waleském pohoří Brecon Beacons - příklad obnovy spontánní sukcesí.

Jiří Řehounek

Pískovna v Hluboké u Borovan bude i nadále rájem pro obojživelníky

Počátkem července se v Borovanech konalo jednání o dalším osudu pískovny, která leží v lese mezi Hlubokou u Borovan a Jílovicemi. Uskutečnilo se z iniciativy České inspekce životního prostředí a kromě zástupce Cally byli přítomni též pracovníci Lesů ČR, kterým pískovny patří, a Městského úřadu Borovany.

Po krátké návštěvě pískovny, která je po přírodovědné stránce velmi pozoruhodnou lokalitou, došlo k rychlé dohodě všech zúčastněných. Pískovna se v budoucnu nebude zavážet ani uměle zalesňovat, což by ohrozilo populace chráněných druhů, zejména obojživelníků. Zástupce třeboňské lesní správy přislíbil i umožnění případných managementových zásahů v pískovně, které by

mohly podmínky pro obojživelníky zlepšit.

V pískovně se vyskytují hnědí i zelení skokani (celkem pravděpodobně 4 druhy), rosnička zelená, čolek velký, čolek obecný a čolek horský. Z dalších chráněných druhů v ní můžete potkat také užovku obojkovou, ještěrku obecnou, batolce červeného aj.

Jiří Řehounek

Modrá Hvězda a „druhé IGY“ v procesu EIA

České Budějovice budou mít zase o dvě megacentra víc. Na internetovém serveru www.cenia.cz byly zveřejněny dvě oznámení záměrů pro multifunkční a administrativní centra v Českých Budějovicích. Na křižovatce Lidická a Mánesova má vzniknout administrativní budova „Modrá hvězda“ o 6 nadzemních patrech a 2 patrech podzemních určených pro parking.

Na místě současného nákupního centra Družba je plánován polyfunkční objekt převážně nákupního charakteru, doplněného funkcemi služeb, zábavy a bydlením. Oba projekty jsou v souladu s územně plánovací dokumentací města, lze tedy bohužel předpokládat, že jejich realizaci již nebrání téměř nic, jen nutná správní i nesprávná řízení. Město navíc počítá s dalšími podobnými projekty, například na Dlouhé louce nebo Mariánském náměstí.

Jedině regulativ, který by stanovil mantinely pro umístění těchto staveb do centra i okolí města by mohl zabránit jejich živelné výstavbě. Na takovém regulativu by sice byl veřejný zájem, ovšem lze těžko předpokládat, že by převážil nad prvotním zájmem o zisk.

Připomínky je možné podávat ve 20-ti denní lhůtě ode dne vyvěšení.

Pavla Matějková

Více na: http://tomcat.cenia.cz/eia/detail.jsp?view=eia_cr&id=JHC377
<http://tomcat.cenia.cz/eia/view.jsp?pageNumber=1> .

Územní řízení o umístění D3

Calla se účastní územního řízení o umístění „Dálnice D3 - stavba 0310/II Hodějovice - Třebonín“. Ve svých námitkách především upozorňujeme, že navrhovanou stavbou by došlo k zásadně negativnímu vlivu do nadregionálního biokoridoru nivy Malše a několika chráněných území. Dále zdůrazňujeme, že veřejný zájem na stavbě nové dálnice by neměl převažovat nad udržitelným rozvojem v území a proto navrhuje, aby v inkriminovaném úseku bylo přednostně umístění rychlostní silnice před formou dálnice.

Pavla Matějková

Rorýsové z Lišova děkují

Práce na zateplení panelového domu č.p. 624 v Lišově jsou u konce. Lešení je odstraněno a nový nátěr září pastelovými barvami. Obyvatelé trpící dva měsíce si oddechli stejně jako já a řada dalších, kteří jsme s napětím očekávali, zda větrací otvory pod střechou zůstanou nezakryty. Do poslední chvíle jsem nevěřil, ale neustálý svištivý let rorýsů kolem paneláku, a to i v době stavebních prací, svědčil o tom, že „dveře jsou stále dokořán“. Také vizuální porovnání s ostatními paneláky svědčí ve prospěch tohoto, bohužel ale posledního. Mám tedy oprávněnou radost z každodenních prolézaček rorýsů nad městem, které již k jeho životu patří. Těší mne, že v tomto případě se podařilo, na rozdíl od těch padesáti procent již zateplených panelových domů, zachránit jedno hnízdiště. A nemusí jít zrovna o biotop pískovny pro břehule, aby příroda a zdravý rozum měly jednou navrch. Děkuji tímto všem, kteří se o záchranu lišovských rorýsů zasloužili.

Škoda, že praxe až dodatečně ukáže, že ono sepětí vědeckých a odborných znalostí a zkušeností v praxi pokulhává a musíme se poučit až trpkými a někdy nevratnými kotrmelci i škodami. Příliš dlouho nám trvá,

nežli zareagujeme na nějaké lumpárny vedoucí k narušení ekosystému a poškození přírody. Napadá mne diskuse kolem meliorací, odbahňování rybníků, rušení cest a regulace vodních toků. A v poslední době protipovodňová opatření, golfová hřiště a sjezdovky. Ve všech případech bylo po prvních dokončených stavbách, ale většinou již předtím jasné, co znamená nebo může znamenat jejich dopad na přírodu, jaká jsou rizika, co přinášejí nedostatečné zkušenosti a co říká vyhodnocení vlivů... Oponentní hlasy, byť vědecky podpořené, zanikaly, nebyla dostatečná síla, ale ani zájem postavit se proti těmto budovatelským aktivitám. Většinou, a bohužel i v případě tzv. veřejně prospěšných staveb, se jedná o stavby ve „jménu něčeho“; dříve to bylo jako ochrana před něčím, za zvýšení a zkvalitnění něčeho. Nyní se stává kouzelným slovem zaměstnanost a bohužel i úspora energií. Kde je asi chyba?

Vladimír Molek

Těžký život rorýsů

Letošní jaro se přímo roztrhl pytel s upozorněními lidí na ohrožení hnízdících rorýsů firmami zateplujícími panelové domy. Standardně takové informace po ověření, zda firma nemá příslušnou výjimku,

předáváme České inspekci životního prostředí (ČIŽP), která má pravomoc zjednat nápravu. Rorýs obecný (*Apus apus*) patří mezi ohrožené druhy ptáků. Poté, co se mu zúžily hnízdní možnosti v přírodě, našel příhodná místa pro vyvedení rodiny ve městech. Staré panelové domy jsou pro to přímo stvořené – mají již vydrolené spáry a vypadlé krycí mřížky na větracích otvorech pod střechou. O tato místa se dělí rovněž s netopýry, kteří mají podobné nároky na stanoviště a vytvářejí v podstřešních prostorách velké zimující kolonie.

Jenže staré paneláky přílišně propouštějí teplo skrze své železobetonové stěny a je nezbytné je zateplit. Nu a zde dochází k tragickým střetům. Buď jsou větrací otvory zcela překryty izolantem, u panelových domů polystyrenem a novou

fasádou anebo jsou větrací otvory zachovány, ale zaslepeny novou mřížkou. Tak dochází k uzavření zimujících netopýrů. Jeden příklad ukázalo letošní jaro na českobudějovickém sídlišti Vltava – málem zde tímto způsobem zahynuly stovky netopýrů rezavých, vysvobodil je až horolezec poté, co se ozývalo zoufalé pískání a netopýři se pokoušeli dostat ven skrze jádra bytů. Ovšem největší aktivita stavebních firem začíná na jaře, kdy již začínají hnízdit rorýsi. Ti bývají i s mláďaty „zazděni“ zaživa.

Takto jsme na konci června v hodině dvanácté zachránili rorýse v Českých Velenicích. Panelák se zahnízděnými ptáky už byl obestavěn lešením, čehož jsme si všimli náhodou při výletě. Naštěstí dnes již ČIŽP funguje, jak má, a tak druhý den po nahlášení zastavila stavbu. Jak zjistila, stavební firma neměla vyřízenou výjimku pro zásah do hnízdiště zvláště chráněného druhu, a tedy tak nějak s rorýsy nepočítala. Udělení výjimky je nezbytné dokonce i v případě, kdyby k pracím mělo dojít mimo „rorýsí sezonu“. Důležité je totiž zachovat jim hnízdní možnosti a pokud se tak nestane, mohou být firmy citelně pokutovány.

Rorýsům však vadí i nemožnost vyletovat z hnízda kvůli lešení během stavebních prací a jeho případné zakrytí proti prášení do okolí či reklamou. Je to proto, že na rozdíl od jiných ptáků neumí vzlétnout ze země, potřebuje k rozletu volný prostor. Tady bohužel firma provádějící izolace v Borovanech na úřady i svůj rozum nedbala, a jak vidno na druhém snímku, zakryla půl střechy s otvory využívanými rorýsy plachtou.

Jak však zateplit panelák a neškodit rorýsům a netopýrům? Jde to. Jednak musí zůstat volné stávající větrací otvory (což je mimochodem důležité i pro správné odvětrávání podstřešních prostor). Skrze izolaci je lze prodloužit trubkou a neuzavírat. Pokud by bylo nezbytné otvory uzavřít a je jistota, že žádného živáčka nenecháme uvnitř, pak lze vytvořit umělé štěrbinové apod. Inspiraci lze hledat například na této stránce: <http://www.schwegler-nature.com/Nests&Buildings/index.htm>. To vše se má vyřešit právě v rámci udělení již zmíněné výjimky podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Upřednostňujeme prevenci před „hašením“ již v době stavby, kdy nezbytně nastává konflikt a proto se do budoucna zaměříme na majitele domů, stavební firmy, projektanty a zodpovědné úředníky. Chtěli bychom jim ukázat důvody ochrany a praktické možnosti, jak dům kvalitně tepelně zaizolovat a zároveň zachovat životní příležitosti pro chráněné druhy.

Edvard Sequens

CD se studii o alternativní energetické budoucnosti ČR

V několika posledních číslech zpravodaje jsme uveřejňovali články o cyklu seminářů v sídle zastoupení Evropské komise v Praze, na kterých jsme prezentovali výsledky odborných studií, které podrobně mapovaly možnosti zvyšování energetické efektivity v hlavních sektorech našeho hospodářství či české možnosti výroby energie z obnovitelných zdrojů. Studie jsou podkladem pro debatu o budoucnosti naší energetiky, jež se intenzivně vede na různých úrovních. Poslouží také jako vstup pro modelování alternativní energetické koncepce. Za zadáním studií stojí zejména Hnutí DUHA (v případě průmyslu též Greenpeace) ve spolupráci s Callou. Na konceptu alternativní koncepce dále spolupracujeme s Centrem pro dopravu a energetiku a institutem

Veronica. Shrňeme si nyní, jaké studie byly zpracovány a kde je můžete získat:

ENERGETICKÁ EFEKTIVNOST PRŮMYSLU

Český průmysl může už se současnými technologiemi snížit energetickou náročnost o 23 %. Jedna čtvrtina je enormní číslo: jde o ekvivalent dvou dukovanských elektráren nebo trojnásobku toho, co by dodávala těžba uhlí za územními limity na Mostecku. Podíl projektů, jež by byly v současných poměrech rentabilní, z toho činí zhruba 50-60 %. Ovšem rostoucí ceny energií i podpora státu (například ekologická daňová reforma) budou ekonomický potenciál postupně rozšiřovat.

Možnosti zvyšování efektivity v průmyslu počítala studie, kterou pro Hnutí DUHA a Greenpeace společně sestavila organizace EkoWatt a přední energetická konzultační společnost Enviros. Poslední obdobnou analýzu nechala udělat MŽP, MPO a Světová banka v roce 1999. Některá další důležitá čísla najdete na:

<http://www.hnutiduha.cz/index.php?cat=zpravy&id=606> a kompletní 120 stránkovou studii na:
http://www.hnutiduha.cz/publikace/moznosti_efektivnosti_prumysl.pdf

ENERGETICKÁ EFEKTIVNOST BUDOV

Ale možnosti průmyslu jsou ještě poměrně možné ve srovnání s příležitostmi, které nabízí budovy. Lepší izolace domů, efektivnější vytápění či ohřívání vody a další kroky mohou do roku 2050 snížit každoroční spotřebu konečné energie o 175 petajoulů, tj. asi o 60 %. Pro ilustraci: to je šestinásobek ročních dodávek z uhlí za územními limity nebo trojapůlnásobek Dukovan. Zhruba 80 % z těchto možností připadá na domácnosti. Pokud bychom jich využili, průměrná česká domácnost ušetří tisíce korun ročně a emise oxidu uhličitého klesnou o miliony tun. Domácnosti také pohltí 60 % současné české spotřeby zemního plynu, většina z toho jde na vytápění.

Dvě studie pro Hnutí DUHA připravila o.p.s. Porsenna. Podrobně propočítávaly možnosti snížení energetické náročnosti obytných domů, respektive budov sloužících v terciálním sektoru (školy, nemocnice, obchody, úřady, hotely, sklady, logistická centra aj.). Jde o první takto podrobný výzkum, který kdo kdy pro Českou republiku udělal. Některá hlavní čísla najdete na:

<http://www.hnutiduha.cz/index.php?cat=zpravy&id=589>, šestnáctistránkové shrnutí obou studií na:
http://www.hnutiduha.cz/publikace/budovy_energie_shrnuti.pdf a kompletní studie si stáhněte na:
http://www.hnutiduha.cz/publikace/uspory_obytny_budovy_final_v3.pdf (obytné budovy), respektive
http://www.hnutiduha.cz/publikace/uspory_terciarni_sektor_final_v3.pdf (terciální sektor).

MOŽNOSTI OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

České obnovitelné zdroje by mohly realisticky dodávat 171 petajoulů tepla ročně, tj. asi polovinu současné spotřeby a více, než činí kompletní spotřeba dováženého zemního plynu na vytápění. (Srovnejte s reálnou možností postupně snížit energetickou náročnost budov o 60 %, viz výše: podtrženo a sečteno by

české domy mohly víceméně kompletně přejít na obnovitelné zdroje.) Největší příležitosti nabízí spalování biomasy, solární kolektory a geotermální energie.

Kompletní výroba energie (tj. tepla i elektřiny) z obnovitelných zdrojů by už v roce 2020 mohla reálně činit 177 petajoulů, tedy asi 16-18 % konečné spotřeby energie. Česká republika by tedy neměla mít sebemenší problém se splněním návrhu Evropské komise, aby do konce příštího desetiletí vyráběla z obnovitelných zdrojů asi 13 % své spotřeby. Kompletní, dlouhodobý (2050) český potenciál obnovitelných zdrojů odpovídá asi čtvrtině současné české spotřeby primárních energetických zdrojů (tj. palivových surovin).

Propočty jsou ve čtyřicetistránkové studii, která shrnuje rozsáhlejší výzkum připravený pro MŽP. Publikovala ji Calla a Hnutí DUHA. Obě organizace také v dubnu spustily kampaň, která má prosadit nový zákon o obnovitelných zdrojích tepla, podobný současné legislativě na podporu obnovitelné elektřiny. Další podrobnosti a čísla najdete na:

<http://www.hnutiduha.cz/index.php?cat=zpravy&id=597> a kompletní studii si můžete stáhnout na:

http://www.hnutiduha.cz/publikace/obnovitelne_zdroje_tepla.pdf

MOŽNOSTI KOGENERACE

Větší důraz na kogeneraci - tj. kombinovanou výrobu tepla a elektřiny - by umožnil udělat podstatný krok k decentralizaci české energetiky. Propočty možností kombinované výroby tepla a elektřiny si Calla a Hnutí DUHA nechala udělat od renomované pražské společnosti CityPlan. Kompletní studii najdete na:

http://www.hnutiduha.cz/publikace/moznosti_kogenerace_decentralizace.pdf

Pokud chcete získat studie pěkně pohromadě, máme pro Vás v kanceláři CD s nimi. Můžete se stavit nebo si napište (za úhradu nákladů s posláním).

Popis jednotlivých studií Vojtěch Kotecký z Hnutí DUHA, zbytek Edvard Sequens

---

Demokracie pro všechny (skoro tedy)

Na konci června 1989 byla Chartou 77 zveřejněna výzva Několik vět, kterou do podzimu podepsalo kolem čtyřiceti tisíc osob. Výzva obsahovala sedm požadavků na podporu lidských práv jako propuštění politických vězňů, uznání svobody tisku a vyznání, zahájení demokratické diskuse atd. Jelikož v tehdejší perestrojkové době se k ní nebylo až tak obtížně dostat, začala se snadno šířit už od začátku prázdnin po různých „ostrůvcích pozitivní deviace“. Je proto jistě vhodné si nyní aspoň částečně porovnat tehdejší názory na demokratickou budoucnost s dnešní realitou. Pesimista by totiž mohl tvrdit, že se jen střídají různé politicko-stranické elity podporované vlivnými mocenskými či finančními skupinami. Optimista by zase mohl být nadšen, že tu už dávno máme svobodu projevu a voleb, svobodná média, tržní mechanismus apod.

Ti, kteří pracují v části neziskového sektoru, který se snaží hájit veřejný zájem na ochranu životního prostředí a přírody a krajiny před chamtivým byznysem, arogancí úřední a politické moci a před pomlouvačnými mediálními výstupy, se z tohoto pohledu budou asi spíše řadit mezi optimistické skeptiky. Pesimisté a jiní škarohlídi si ale možná myslí, že i dnes platí tato kritická slova z výzvy: „Pohyb ve společnosti se tak začíná stále povážlivěji srážet s nehybností moci, roste společenské napětí a začíná hrozit nebezpečí otevřené krize. Takovou krizi si nikdo z nás nepřeje. Proto vyzýváme vedení naší země, aby pochopilo, že nadešel čas ke skutečným a důkladným systémovým změnám a že tyto změny jsou svobodná a demokratická diskuse.“ Tyto jejich negativní názory zřejmě vyplývají ze způsobu zavádění sociálních reforem, z jednosměrné diskuse o radarové základně, o snaze v ČR rychle oživit jadernou energetiku, postavit všude dálnice, ať to stojí, co to stojí, apod.

Proto si dovoluji tuto malou politologickou radu: Pokud by politické strany chtěly být trochu blahosklonné, pak by do všech vládních programových prohlášení vkládaly aspoň tyto tři požadavky z této výzvy: „1. Aby přestaly být kriminalizovány a pronásledovány různé nezávislé iniciativy a začaly být konečně chápány i vládou jako to, čím v očích veřejnosti už dávno jsou, totiž jako přirozená součást veřejného života a legitimní výraz jeho různostnosti. 2. Aby byly sdělovací prostředky i veškerá kulturní činnost zbaveny všech forem politické manipulace a předběžné i následné skryté cenzury a otevřeny svobodné výměně názorů... 3. Aby byly všechny chystané i uskutečňované projekty, které mají natrvalo změnit životní prostředí v naší malé zemi a předurčit tak život budoucích generací, neodkladně předloženy k všestrannému posouzení odborníkům i veřejnosti.“

Samozřejmě, že tyto návrhy tehdejších nezávislých iniciativ jsou už víceméně splněné a jen hnidopiši jsou stále nespokojení. Ale aspoň by naše vlády projevíly dobrou vůli. Vždyť nikdo z neziskového sektoru není dnes nijak dehonestován a nějaká ta mediální podpásovka přece nemůže nikoho vykolejit. A nějaké ty názory ekonomických

teroristů (tj. ekoteroristů) nemohou přece náš správně nastavený sociální stát podporující trvale udržitelný rozvoj také významně ovlivnit. Jsou sice mediálně neodbytní, ale dá se to přežít. A že by snad měly být sdělovací prostředky na někom či něčem závislé či dokonce napojené na vládní struktury? Či by snad o závažných společenských jevech psaly bez investigativních nároků nebo dokonce se těmto jevům vyhýbaly? Ale kdeže! Každý názor tu má přece mediální prostor. A když ne, tak je možné si svobodně a za rovných tržních podmínek založit vlastní noviny či časopis nebo rozhlasovou či televizní stanici.

Také je nutné zcela odmítnout názor, že různé projekty nebyly a nejsou veřejně diskutovány. To už je ale úplně mimo realitu. Jen na internetu se toho neustále hodně diskutuje. Každý tedy může svobodně napsat či říci svůj názor komukoliv a kdykoliv. A samozřejmě svobodou je tyto názory ignorovat nebo je odmítat. Navíc máme ty nejpřísnější a nejkomplicovanější ekologické zákony, v nichž se vyznají asi jen ty nezávislé iniciativy. A jako další důkaz naší vyspělé demokracie lze ještě uvést anketu o anti ekologický čin Ropák roku, kterou také přece nikdo nezakazuje. A že lidé nechtějí třeba nějakou ekologicky či jinak škodlivou stavbu a naopak ji chtějí politici nebo podnikatelé? No to se stává. Ale v demokracii přece férově rozhoduje většina voličů, i když moderní politik musí mít někdy odvalu stát si za svým názorem. Má na stejné politický mandát, takže diskuse mezi volbami o různých stavbách jen vše zbytečně protahuje a prodražuje. Každý může jít do politiky a vymýšlet si své projekty.

Je mi samozřejmě líto, že si laickou veřejnost bez peněz, vlivu a moci nikdo z těch, co mají ty správné plány, nikde nedovolí více připustit k tělu. Ale už Aristoteles radil nespolehat až tak na demokracii, na vládu chudého svobodného davu. A to je fakt. A jen mimochodem. Ta výzva Několik vět byla asi opravdu jen taková limonáda. Kdyby totiž opravdu o něco šlo, tak by ji snad podepsalo nejméně jeden milión a půl tehdy nejvíce angažovaných lidí a ne jen pár tisícovek potíživců na okraji zájmu společnosti. S nimi je těžké pořízen i dnes. Ale naštěstí už nelze očekávat, že by získali aspoň stejný počet signatářů pod nějakou novou podobnou výzvu. Musí jim stačit diskusní kroužky, blogy, glosy nebo dopisy.

Miroslav Patrik

Popírači

V londýnském přírodovědném muzeu stojí trochu stranou zájmu většiny návštěvníků zvláštní vitrína. Na první pohled vypadá jako okolní vitríny plné ptáků z celého světa. Pozorný návštěvník muzea si ale za chvíli všimne, že ptáci v oné vitríně, ač vzájemně nepříbuzní, mají jedno společné. Všichni byli vyhubeni člověkem. Alka velká. Dronte mauricijský. Papoušek karolinský. Kachna labradorská. Holub stěhovavý. Možná byste si vzpomněli i na příběhy těch druhů, a pokud ne, zkuste zadat jejich jména na internetu.

Když jsem byl malý kluk, přišlo mi to nespravedlivé. I když jsem si uvědomoval, že se pravděpodobně na místa, kde žili, nikdy nepodívám, připadal mi svět bez nich tak nějak obyčejnější a chudší. Dnes módní slovo biodiverzita jsem neznal, jen jeho podvědomě tušený význam. Dost možná je tohle jedna z příčin, proč jsem se začal zabývat ochranou přírody.

Dost se mě dotklo, když se v poslední době objevili popírači. Nemyslím popírače klimatické změny. Jejich existenci (nikoli už postoje) jsem chápal, protože světové klima je natolik neuchopitelný systém, že vždycky budou různé názory na jeho vývoj. Navíc v případě klimatické změny se jedná o něco, co teprve nastává a projeví se až v budoucnu. Dotklo se mě, že se objevili popírači vyhubených druhů. Nejde mi na rozum, jak může někdo popírat evidentní fakt, že nějaký živočich existoval a v důsledku lidské činnosti byl vyhuben. Je to neznalost, nebo schválnost?

Každý se může přesvědčit, že koroun bezzubý, vakovlk nebo tygr balijský byla skutečná zvířata. Holubice Martha, poslední žijící holub stěhovavý, má v ZOO Cincinnati pomník v nadživotní velikosti. A proč by někdo financoval výpravu hledající delfinovce čínského, kdyby tento kytovec, jeden ze zatím posledních vyhubených druhů, nikdy nežil? A to je jen viditelný vrcholek ledovce. Především ostrovní druhy mizejí jeden za druhým.

Vážení popírači! Než zase z úst vypustíte kandidáta na Zelenou perlu, zajedte si do Londýna a podívejte se do skleněných očí páru holubů stěhovavých. Kdysi to byl nejpočetnější ptačí druh Severní Ameriky.

Jiří Řehounek

Malý opravník biologických omylů: Konec kolibříků v Čechách

Neuplyne rok, abych alespoň jednou někomu nevyvracel jeho hluboké přesvědčení, že v České republice žijí kolibříci. Začínám obvykle zoogeografickým pojednáním o výhradně amerických opeřencích a než se dostanu k jádru věci, jsem obvykle přerušen nadšeným výkřikem, který pozorovatel kolibříka považuje za svůj největší trumf v diskusi: „Ale já jsem ho fakt viděl! U nás na balkóně nasával z muškátů!“

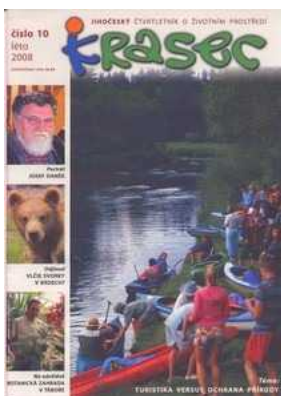
Onen kolibřík je samozřejmě kolibříkem toliko ve fantazii svých pozorovatelů. Ve skutečnosti se jedná o motýla s krásným českým jménem dlouhozobka svízelová. Ne že by u nás nežily jiné dlouhozobky, ale na vašem balkóně bude určitě sosat právě tahle. Zdání kolibříka budí proto, že při sání na květ neusedá, jak je u motýlů obvyklé, ale díky dlouhému sosáku se třepetá se ve vzduchu. Podobné věci umějí u nás i jiné hmyzí druhy (třeba mouchy s velmi podobným jménem dlouhososka), ale vesměs jsou tak malé, že byste si je s kolibříkem nespletli.

Nejčastěji prý dotazy na dlouhozobku řeší ornitologové. Je to asi logické vzhledem k tomu, že tazatelé ji považují za ptáka. A nedělám si iluze, že to tímto článkem změním. Vždyť mít na vlastním balkóně kolibříka je přece úžasné!

Jiří Řehounek

Krasec nezhyne!

Vyšlo nové, letní číslo časopisu Krasec. Všichni z vás, kteří máte o časopis zájem, si ho můžete vyzvednout ve svých nejbližších ekocentrech a poradnách sítě Krasec. Kdo by měl zájem o doručení časopisu poštou, kontaktujte mne na níže uvedené adrese. V aktuálním čísle Krasce naleznete zprávy ze sítě, portrét Josefa Daňka, článek o vodácích a perlorodce v NP Šumava z pohledu zájmových skupin a další informace, zajímavosti, názory a inspiraci na výlet.

V letošním roce vyjde ještě podzimní číslo tohoto časopisu. Obě čísla vznikají za finanční podpory Jihočeského kraje. Máte-li chuť podpořit sdružení Krasec, jednou skromnou možností je předplatit si náš časopis. Zapojte se tak do šíření osvěty o životním prostředí a o lepším přístupu k němu.

Josef Kadubec, Rosa o.p.s., kadubec@rosacb.cz, tel.: 777 578 252

Obec Římov bojuje za Strom roku

Proto, aby jediný jihočeský finalista soutěže Stromu roku pořádanou Nadací Partnerství– Římovská Gurreho lípa – mohl bojovat v další fázi soutěže, ve veřejném hlasování, musí obec Římov ve spolupráci s Callou vynaložit ještě značné úsilí. Hlasovat bude možné jednak pomocí dárcovských SMS, dále kupónů otištěných v tisku nebo hlasovacích archů. Právě pro nákup dostatečného počtu hlasovacích archů je však nutné sehnat dostatek financí. Zatím se podařilo úspěšně oslovit soukromé sponzory, finanční účast přislíbil i Magistrát města České Budějovice a Úřad Jihočeského kraje. Detailní informace a zajímavosti o Gurreho lípě najdete na:

<http://www.nadacepartnerstvi.cz/p-13091#10>

Od 1. srpna je již možné hlasovat pro Gurreho lípu skrze dárcovské SMS zprávy ve tvaru DMS STROM10 na číslo 87 777. Cena jedné DMS je 30 Kč, 27 Kč putuje do veřejné sbírky Strom života na výsadbu stromů. V průběhu srpna bude následně možné hlasovat prostřednictvím hlasovacích archů a hlasovacích kupónů, o jejichž přesné alokaci Vás budeme informovat v nejbližších dnech na stránkách Cally. Děkujeme Vám za Váš hlas!

Pavla Matějková

Římovská lípa

Římovská lípa bude bojovat o titul v anketě Strom roku 2008, hlásají titulky jihočeských mutací celostátních deníků. I římovské zastupitelstvo o této akci jednalo. I komise pro životní prostředí, která se po půl roce poprvé sešla, jednala hlavně o lípě a o nutnosti ji v jejím boji podpořit ... No dobrá, je to hra a kdo by nechtěl zvítězit. Nakonec výtěžek z dárcovských sms-ek a ze zakoupených hlasovacích archů jde na výsadbu nových stromů.

Musím se přiznat, že já osobně nemám tyto ankety rád, ono lidové hlasování, kde nevyhrává ten nejlepší, ale ten, který má nejvíce fanoušků. Nemám rád takovéto soutěže a ani tentokrát římovské lípě svůj hlas nepošlu. Má to totiž i jiné důvody. Nějak si neumím představit, proč by se najednou měli římovští nadchnout pro věkovitou lípu, když je jim naproti tomu zcela jedno, že v posledních letech bylo v obci a v jejím blízkém okolí pokáceno mnoho stromů, z nichž podle mého názoru vícero být pokáceno nemuselo a nemělo.

Také se přiznám, že mi není příliš po chuti jiný rekordní zápis tohoto jinak překrásného stromu. Hned poté, co byla dutina stromu vyčištěna a lípě se dostalo celkové odborné pomoci, napadlo kohosi, že by se mohl Římov zapsat do Guinnessovy knihy rekordů. Ovšem nebylo to nic chytřejšího než sázka, zda se do dutiny stromu vejde pět fotbalových mužstev, tedy padesát pět jedinců. A bohužel, podařilo se! Jde o prazvláštní spojení pomoci živému organismu a hned poté hrubého narušení jeho soukromí. Ale co bychom neudělali pro nějaký ten rekord.

Nakonec ani nápad sám, navrhnout lípu do této ankety, nevzešel přímo od římovských obyvatel. O tento návrh se zasloužili členové sdružení pro záchranu prostředí Calla, kteří oslovili místní farnost a nakonec i obecní zastupitelstvo.

Právě v Ďáblíku, což je elektronický časopis Callou vydávaný, se v úvodníku Tomáše Maliny dozvíme, že: "*Tematiku klasické ochrany přírody reprezentuje mimo jiné Strom roku,*" (Ďáblík č. 61, 10. červenec 2008). Dovolil bych si v případě římovské lípy a vlastně celé soutěže nesouhlasit. Samozřejmě, že takovéto ankety mohou být velice prospěšné a snad i rozšiřují počet těch, kteří se začnou více zajímat o přírodu a začnou si jí více vážit. V tomto případě však nejde o nějaké opomíjené stromy. I tato lípa je již památkově chráněna a je jí věnována pozornost, jakou si zaslouží. A tak mne napadá, že by to chtělo ještě jinou soutěž, o počet zachráněných stromů před zbytečným pokácením. Řekl bych, klasická ochrana přírody.

Římovskou lípu občas chodím před kostelem navštěvovat. Vždy je připravena se se mnou dát do hovoru. Přeji jí z celého srdce klid a dlouhá léta a to i bez vítězství v anketách a bez zbytečných rekordů. Myslím si, že mi odpustí, když jí nezašlu svůj hlas ...

*Petr Mikoláš ze Říмова, pravidelný příspěvatel Cally, sdružení pro záchranu prostředí.
Psáno pro www.rimovske-noviny.cz*

PRÁVĚ VYŠLO

A po nás planina v Calle

Nebojte, to není krédo nového vedení našeho sdružení. Jen avizuji, že knížku Antonína Pelíška *A po nás planina*, na jejíž vydání jsme v Ďáblíku již upozorňovali v prosinci 2006, si můžete zakoupit i v kanceláři Cally. Stojí 150,- Kč a můžeme Vám ji poslat i poštou (plus poštovné 20,- Kč). Kniha je napsaná podle vyprávění kronikáře Františka Vrzáka, který pochází z dnes již neexistující osady Podhájí. Mapuje jeho život a zároveň osudy vesnic, které musely ustoupit výstavbě jaderné elektrárny Temelín. Čtenáři se dozvědí, jak v dnes již zapomenutých obcích probíhala pozemková reforma, okupace, zřizování jednotných zemědělských družstev, normalizace a vystěhování lidí i likvidace vesnic v osmdesátých a devadesátých letech 20. století. Věru při dnešních debatách o dalším rozšiřování temelínské elektrárny poučné čtení.

Vydalo nakladatelství PENI, 2006; počet str. 123. Předmluvu ke knize napsala Naděa Johanisová, doslov pak Václav Cílek. Na vydání knihy se podílela občanská sdružení Jihočeské matky, V havarijní zóně jaderné elektrárny Temelín a Nadace Partnerství Brno.

Edvard Sequens

Pozvánka na akci

Hnutí Duha Vás zve na již tradiční

Poznávací pochod napříč národními parky Šumava a Bavorský les 21. až 24. srpna 2008

Trasa poznávacího pochodu je připravena tak, že během čtyř dnů uvidíte nejkrásnější místa národních parků Šumava a Bavorský les – "Zelené střechy Evropy": horský smrkový prales, ledovcová jezera, kamenné moře, podmáčené lesy a rašeliniště. To vše s odbornými průvodci.

Navštívíte mj. Schwarzenberský kanál, Plešné jezero, Trojmezenský prales, Modravu, Cikánskou slat', Malou Mokrůvku, Černou horu, prameny Vltavy, Bučinu, Luzný, Roklan, Roklanské jezero, Seelensteig (stezka lesních prožitků) a Teufelsloch (Dáblova soutěska), polomy po orkánu Kyrill.

Podrobné informace včetně přihlášky naleznete na
<http://www.hnutiduha.cz/pochod>

***

Netopýří noc na hradě Šelmberk u Mladé Vožice

Sobota 30. 8., 20:00, hrad Šelmberk (cca 2 km severovýchodně od Mladé Vožice)

Akce z cyklu „**Přírodou krok za krokem**“, který koordinuje Blatské muzeum Soběslav a Ochrana fauny ČR Votice. Můžete se těšit na úvodní přednášku, odchyt netopýrů do sítí a jejich sledování ultrazvukovými detektory. Lektory budou Petra Nová z Ochrany fauny ČR a Aleš Nový z o. s. Království Danar Votice.

Ekologická poradna sdružení Calla – poradenství pro Vás

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Účast veřejnosti na rozhodování - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků. *Za tuto oblast poradny odpovídá Pavla Matějková, dosažitelná na telefonu 387 311 381, e-mail: pavla.matejkova@calla.cz.*

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 387 311 381 nebo raději pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve štěrkopískovnách), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 387 311 381, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů,

archiv informací k jaderné energetice. Pro odpovědi z oblasti energetiky se obračejte na Edvarda Sequense na telefon: 387 310 166, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého. Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu: 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Omlouváme se, ale během letních prázdnin jsou poradenské hodiny pro veřejnost omezeny.

Navštívit nás můžete vždy ve středu od 9.30 do 15.30.

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz. Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 223, 370 04 České Budějovice.

Zpravodaj Ďáblík vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 223 370 04 České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Telefon a fax: 387 310 166

Telefon: 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: <http://www.calla.cz/>

Naše konto: 3202800 – 544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Starší čísla občasníku Ďáblík najdete na stránkách sdružení Calla.

Uzávěrka dalšího čísla je 31. srpna 2008.

- Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◀◀
►► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz ◀◀

Vydávání zpravodaje Ďáblík je podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

